

УДК 378:793.3-057.4(430+437+494.1/.3)

Г. Ю. Ніколаї, І. О. Ткаченко
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-ХОРЕОГРАФІВ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇНАХ

У статті систематизовано основні моделі підготовки фахівців-хореографів у німецькомовних країнах; з'ясовано особливості трактування поняття «модель» у компаративних розвідках; обґрунтовано провідні моделі підготовки фахівців-хореографів у профільних закладах вищої освіти Німеччини та висвітлено специфічні моделі підготовки фахівців-хореографів у Австрії та Швейцарії.

Ключові слова: модель підготовки, вища хореографічна освіта, німецькомовні країни, фахівці-хореографи.

Постановка проблеми. Розвиток вищої хореографічної освіти в Україні значною мірою залежить від її успішної інтеграції до європейського культурно-освітнього простору. Поява в Європі нової наукової галузі – хореології – вимагає порівняльних досліджень у цій сфері. У цьому контексті предметом хореографічної компаративістики слід вважати тенденції та закономірності розвитку хореографічної освіти в різних країнах, зокрема – виявлення специфіки вищої хореографічної освіти, яка посідає особливе місце в освітній системі кожної країни.

Якісна підготовка фахівця хореографії є запорукою накопичення конкурентоспроможного людського капіталу країни, самореалізації кожної особистості, забезпечення ринку праці та держави висококваліфікованими кадрами. Відповідно, здобутки провідних європейських країн у цій царині набувають значної актуальності, адже приєднання України до Болонського процесу та інтеграція вітчизняної системи освіти до європейського освітнього простору зумовлює необхідність дотримання визначених міжнародною спільнотою орієнтирів і вивчення кращих освітніх практик зарубіжжя. Вагоме місце у вищій школі ЄС посідають заклади вищої освіти (ЗВО) німецькомовних країн (Австрії, Німеччини, Швейцарії). Зокрема, досвід Федеративної Республіки Німеччина у вдосконаленні системи вищої хореографічної освіти та адаптації її до вимог загальноєвропейського освітнього простору є досить корисним для України.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз актуальних досліджень засвідчив, що проблеми вищої хореографічної освіти в Україні та європейських країнах стали предметом наукового пошуку вітчизняних компаративістів (О. Бондаренко, Н. Долгової, Ю Горських, О. Заболотної, В. Ключко, Г. Ніколаї, Т. Повалій, В. Солощенко,

І. Ткаченко та ін.), які піднімають проблеми хореографічної підготовки фахівців у міжнародному освітньому просторі, порівнюють моделі хореографічно-педагогічної освіти, вивчають шкільну хореографічну освіту в зарубіжних країнах.

Цінними для об'єктивного аналізу теоретичних основ вищої хореографічної освіти в німецькомовних країнах (Німеччині, Австрії та Швейцарії) стали автентичні праці таких науковців, як Г. Вальсдорф (H. Walsdorf), Р. Вітцман (R. Witzmann), Дж. Гоберт (J. Gobbert), Е. Каттнер-Улріх (E. Kattner-Ulrich), Г. Кляйнс (G. Kleins), Ф.-М. Петер (F.-M. Peter), П. Примавезі (P. Primavesi) та інші. Проте, незважаючи на широке коло наукових розвідок малодослідженою залишається проблема порівняння моделей вищої хореографічної освіти німецькомовних країн та основних її моделей підготовки фахівців хореографії.

Мету статті – систематизувати основні моделі підготовки фахівців-хореографів у німецькомовних країнах – конкретизовано в таких **завданнях**: з'ясувати особливості трактування поняття «модель» у компаративних розвідках; обґрунтувати провідні моделі підготовки фахівців-хореографів у профільних ЗВО Німеччини та висвітлити специфічні моделі підготовки фахівців-хореографів у Австрії та Швейцарії.

Виклад основного матеріалу. У словнику іншомовних термінів під редакцією І. Лехіна, поняття «модель» (лат. *modulus* – міра, зразок) означає систему об'єктів або знаків, що відтворює найбільш суттєві властивості системи-оригіналу. Існують реальні (фізичні), ідеальні, математичні, інформаційні та графічні моделі [2].

В українському науковому просторі однією із перших конкретизувала дефініцію поняття «модель» М. Бондаренко, яка розглядає її як відображення фактів, речей і відношень відповідної сфери знань у вигляді простої, більш прозорої матеріальної структури. Автор характеризує «модель» як спрощений опис педагогічного явища чи процесу як системи, що розкриває найбільш суттєві властивості й відношення [1]. За О. Почуєвою термін «модель» – це об'єкт та ідеалі, аналог реально існуючих складних явищ і процесів. У моделі відсутні другорядні деталі, моменти й випадковості. Головне її призначення як методу, засобу, форми, способу пізнання педагогічної дійсності [6].

У педагогіці «модель» розглядають як спрощений опис педагогічного явища або процесу як системи, що розкриває найбільш суттєві властивості й відносини. Використовуючи модель, можна ілюструвати ту чи іншу галузь знань, умінь, здібностей студента, визначати, якими вони повинні бути з погляду пошукового результату. Так, педагогічна модель формування певних якостей особистості можна визначити як модель, що відображає взаємозв'язки та взаємозалежності між проєктованими якостями та властивостями особистості як об'єкта педагогічного дослідження і процесом її (особистості) розвитку, а також організацію тієї педагогічної системи, у межах якої означений процес відбувається.

У нашому дослідженні йдеться про описові моделі підготовки фахівців-хореографів різних кваліфікаційних рівнів, які дають уявлення про завдання, структуру, основні елементи хореографічної освітньої практики німецькомовних країн. Загалом, використання моделей у порівняльно-педагогічних дослідженнях дозволяє провести паралелі й узагальнити освітні практики різних країн за обраними параметрами й критеріями [10, с. 64-65]. Наголосимо, що чіткого переліку типових моделей хореографічної підготовки фахівців у міжнародному науковому просторі практично не існує, що пояснюється численними національними відмінностями такої підготовки в різних країнах. Крім того, слід розрізняти поняття «хореографічна освіта» (має найбільш широке значення, включає як загальну, так і професійну складові), «хореографічна підготовка фахівців» (включає як фахову хореографічну підготовку, так і додаткову кваліфікацію до іншої спеціальності – наприклад, до початкової освіти) та «підготовка фахівців-хореографів», яка здійснюється у профільних ЗВО і передбачає надання ступенів бакалавра та магістра у сфері мистецтва.

З'ясовано, що навчальні заклади підпорядковуються двом міністерствам (Міністерство науки і вищої освіти, Міністерство культури і національного спадку) та діють на основі державної та приватної форми власності.

Так, використання критеріального підходу дозволило нам за ступенем інтеграції загальної хореографічної освіти, професійної хореографічної освіти й системи освіти в цілому, виділити три основні моделі хореографічної освіти:

- партикулярна (приватна, неофіційна) модель, для якої характерною є організація хореографічної підготовки (як загальної, так і спеціальної) поза системою освіти або на засадах вільних зв'язків (в основному країни так званої Старої Європи);

- універсальна, інтегральна модель, коли хореографічна підготовка становить частину загальної системи освіти – «від дитсадку до університету» (Велика Британія, США і більшість країн північної Європи);

- автономна модель, яка відзначається відокремленням загального хореографічного виховання від професійної хореографічної підготовки, що має інтенсивний характер і багатоступеневу організацію. Така модель була поширена в соціалістичних країнах, зокрема й в Україні.

Існує також мішаний тип хореографічної підготовки (різні запозичення, співіснування традиційних і новаторських форм) з виразною тенденцією поступового наближення до однієї з моделей – найчастіше до універсальної. Така модель притаманна багатьом європейським країнам [7, с. 356].

Огляд компаративних досліджень дозволяє виокремити розвідки Т. Повалій, яка конкретизує моделі хореографічної підготовки в Польщі таким чином. За критеріальними ознаками хореографічної підготовки (типи навчальних закладів і структурних підрозділів, у яких вона відбувається; вид міністерства, якому підпорядковується конкретне ЗВО; спеціальність, освітні та кваліфікаційні характеристики випускників, дослідниця

виокремлює сім основних моделей – хореологічну, класичну, театральнотанцювальну, танцювально-модернову, танцювально-спортивну, хореотерапевтичну, народно-ансамблеву [7, с. 238].

1. *Хореологічна модель* підготовки передбачає надання вищої освіти майбутнім історикам, теоретикам і критикам танцювального мистецтва.

2. *Класична модель* найчастіше охоплює всі форми й шаблі хореографічного навчання й виховання – від позашкільних закладів до вищих закладів освіти, де навчаються майбутні танцівники – виконавці класичного балету.

3. *Театральнотанцювальна модель* є частиною загальної фахової підготовки до сценічної діяльності акторів, режисерів, декораторів і технічного персоналу.

4. *Танцювально-модернова модель*, яка, завдяки відмові від обмежень школи класичного танцю щодо позицій та поз, стала універсальним засобом імпровізації та пошуку нових рухів.

5. *Танцювально-спортивна модель*, коли хореографічна підготовка стає складовою частиною фізичного виховання та спорту.

6. *Хореотерапевтична модель*, для якої є характерною підготовка до використання танцю, пластики і ритміки з лікувальною і профілактичною метою.

7. *Народно-ансамблева модель*, яка реалізується в університетах, що мають відомі ансамблі народного танцю. Для неї властиве навчання студентської молоді танцям, що мають традиційну для певної місцевості лексику і костюми [7, с. 239].

Характерною особливістю означених моделей хореографічної підготовки стає можливість їх функціонування у ЗВО різних типів, що підпорядковуються в Польщі як Міністерству культури і національного спадку, так і Міністерству науки і вищої освіти та діють на основі державної та приватної форми власності.

На основі загальнонаукових методів, критеріального аналізу й методу моделювання нами було систематизовано основні моделі хореографічної підготовки фахівців у Німеччині. З'ясовано, на відміну від Польщі, де багаточисельність моделей хореографічної підготовки фахівців зумовлена її здійсненням у закладах вищої освіти різних типів, зокрема мистецьких вишів, класичних і гуманітарно-економічних університетів та ін., у Німеччині означена підготовка здійснюється переважно в мистецьких вишах. Тому, домінуючими стають рівень підготовки та фах.

Доведено, що на бакалаврському рівні переважає *виконавська модель*, яка передбачає підготовку танцівників, артистів балету й театрів танцю (Вища школа танцю Грет Палукки в Дрездені, Вища школа музики і театру в Мюнхені, Вища школа музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні, Державна вища школа музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі, Вища школа драматичного мистецтва Ернста Буша в Берліні, Вища школа музики і танцю в Кельні, Університет мистецтв Фолькванг, Університет мистецтв в Берліні). Встановлено, що у Вищому

міжвузівському центрі танцю при Університеті мистецтв у Берліні означена модель обмежується сферою сучасного танцю (див. табл. 1).

На магістерському рівні спостерігається тенденція урізноманітнення моделей підготовки фахівців-хореографів, провідними серед яких є: балетмейстерська, модернова, хореологічна, педагогічна, евричмічна, які передбачають збільшення ваги теоретичної складової та наукових кваліфікацій (див. табл. 2).

Таблиця 1

**Виконавська модель підготовки фахівців-хореографів
у вишах Німеччини (бакалаврський рівень)**

Назва навчального закладу	Типи вишів	Структурні підрозділи	Рівень Фах
Вища школа танцю. Грет Палукки в Дрездені	Вища школа танцю	Не має	Танець (В.А.)
Вища школа музики і театру в Мюнхені	Вища мистецька школа	Балетна академія	Танець (В.А.)
Вища школа музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні	Вища мистецька школа	Факультет образотворчого мистецтва	Танець (В.А.)
Державна вища школа музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі	Вища мистецька школа	Академія танцю	Танець (В.А.)
Вища школа драматичного мистецтва Ернста Буша в Берліні	Вища мистецька школа	Відділ танцю	Танець (В.А.)
Вища школа музики і танцю в Кельні	Вища мистецька школа	Центр сучасного танцю	Танець (В.А.)
Університет мистецтв Фолькванг	Університет мистецтв	Інститут сучасного танцю	Танець (В.А.)
Університет мистецтв в Берліні	Університет мистецтв	Міжвузівський центр танцю	Сучасний танець (В.А.)

На основі порівняльно-зіставного аналізу й систематизації нами було з'ясовано, що балетмейстерську модель хореографічної підготовки у вишах Німеччини обрали Університет мистецтв Фолькванг та Університет мистецтв у Берліні. Модернову модель хореографічної підготовки простежуємо в Гессенському університеті Юстуса Лібіха та Вищій школі музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні. Хореологічна модель хореографічної підготовки у вишах Німеччини на магістерському рівні наявна у Вищій школі музики і танцю в Кельні та Вільному університеті Берліну. З'ясовано, що педагогічна модель хореографічної підготовки у вишах Німеччини функціонує в Університеті мистецтв Фолькванг, Державній вищій школі музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі, Вищій школі танцю Грет Палукки, Вищій школі драматичного мистецтва Ернста Буша в Берліні, Університеті мистецтв у Берліні.

Таблиця 2

**Моделі підготовки фахівців-хореографів
у вишах Німеччини (магістерський рівень)**

Моделі	Назва навчального закладу	Типи вишів	Структурні підрозділи	Рівень	
				Фах	
Балетмейстерська	Університет мистецтв Фолькванг	Університет мистецтв	Інститут сучасного танцю	Танцювальна композиція (М.А.)	
	Університет мистецтв в Берліні	Університет мистецтв	Вищий міжвузівський центр танцю	Соло/Танець/ Авторська постановка (М.А.)	
Модернова	Гессенський університет Юстуса Лібіха	Університет	Інститут прикладних театральних наук	Хореографія і перформанс (М.А.)	
	Вища школа музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні	Вища мистецька школа	Відділ образотворчого мистецтва з хореографічною секцією	Хореографія і перформанс (М.А.) Контемпорарі танець (М.А.)	
Хореологічна	Вища школа музики і танцю в Кельні	Вища мистецька школа	Центр сучасного танцю	Наука про танець (М.А.)	
	Вільний університет Берліну	Університет	Відділ театру і танцю	Наука про танець (М.А.)	
Педагогічна	Університет мистецтв Фолькванг	Університет мистецтв	Інститут сучасного танцю	Педагогіка танцю (М.А.)	
	Державна вища школа музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі	Вища мистецька школа	Академія танцю	Педагогіка танцю (М.А.)	
	Вища школа танцю Грет Палукки в Дрездені	Вища танцювальна школа		Педагогіка класичного танцю (М.А.) Педагогіка сучасного танцю (М.А.)	
	Вища школа драматичного мистецтва Ернста Буша в Берліні	Вища мистецька школа	Відділ танцю	Хореографія (М.А.)	
	Університет мистецтв у Берліні	Університет мистецтв	Вищий міжвузівський центр танцю	Хореографія (М.А.)	
Евритмічна	Вища школа мистецтв і суспільства Алануса в Бонні	Вища мистецька школа	Відділ художньої терапії	Евритмія (В.А.) Евритмія (М.А.) Евритмія в школі і суспільстві (М.А.) Евритмічна терапія (М.А.)	

Охарактеризуємо кожну з моделей підготовки фахівців-хореографів у вишах Німеччини на магістерському рівні:

- *балетмейстерська* модель – передбачає підготовку хореографів-балетмейстерів, постановників театральних вистав, творців сучасного театру танцю, кваліфікація яких передбачає фундаментальну культурологічну й фахову обізнаність і вміння розробляти й реалізовувати творчі проекти;
- *модерна* модель – опанування сучасних танцювальних жанрів, зокрема танцю модерн і контемп, перфомансу, вільної імпровізації, пошук нової хореографічної лексики;
- *хореологічна* модель – підготовка істориків, теоретиків і критиків танцювального мистецтва);
- *педагогічна* модель – передбачає навчання викладачів танцю;
- *евритмічна* модель – підготовка фахівців-хореографів в межах танц-терапії функціонує на бакалаврському (евритмія у вальдорфській школі) та магістерському (сценічна евритмія) рівнях у приватній Вищій школі мистецтв і суспільства Алануса в Бонні [8].

Стосовно останньої моделі зауважимо, що характерною прикметою вальдорфських шкіл стало забезпечення тісного контакту теоретичного навчання з художньо-прикладною діяльністю, зокрема – естетизація навчально-виховного процесу. Означеній меті насамперед слугує евритмія, (грец. *eurhythmia* – прекрасний ритм, милозвучність, стрункість) – виконання віршів або музики за допомогою ритмічних рухів. У евритмії кожен звук постає як зримий образ, оскільки відповідає специфічному рухові. До евритмії як мистецтва «видимої мови», «видимої музики», на переконання її творця Г. Штейнера, не можна ставитися лише як до сценічного мистецтва, вона повинна бути невід'ємною частиною педагогічного процесу, оскільки здійснює, крім іншого, терапевтичний вплив на учнів, розвиває пластичність рухів і їх координацію, а також музичний слух, образотворчі здібності, уяву й фантазію. Заняття евритмією у вальдорфських школах розпочинаються з виконання найпростіших ритмів і вправ у молодших класах і закінчуються ретельною підготовкою до виступів на шкільній сцені з ліричними, драматичними й музичними виставами у старших класах. Саме до такої діяльності готують учителів-хореографів у приватній Вищій школі мистецтв і суспільства Алануса в Бонні, де створена унікальна евритмічна модель підготовки фахівця-хореографа [8].

Окремі заклади вищої освіти Німеччини пропонують модифікацію основних моделей. Так, у Вищій школі танцю Грет Палукки в Дрездені є окремо педагогіка класичного та сучасного танців. З'ясовано, що після успішного закінчення зазначеного фаху надається кваліфікація викладача класичного та сучасного танців відповідно [9].

У 2005 році за ініціативи Федерального фонду культури Німеччини, очолюваного федеральним міністром з питань культури при відомстві канцлера, у ФРН був запроваджений «Танцювальний план Німеччини» (2005–2010), який передбачав удосконалення вищої

хореографічної освіти та розроблення нових і вдосконалення існуючих навчальних програм у галузі танцю, хореографії та педагогіки танцю, що відповідають сучасному ринку праці. Серед вагомих досягнень «Танцювального плану Німеччини» – розширення мережі осередків ВХО і значне збільшення кількості моделей підготовки фахівців-хореографів.

У цьому контексті зауважимо, що на сучасному етапі розвитку вищої хореографічної освіти у ФРН фахівців-хореографів готують у дванадцяти державних та одному приватному виші, географічне розташування яких охоплює шість федеральних земель (Саксонія, Берлін, Північний Рейн-Вестфалія, Гессен, Баварія, Баден-Вюртемберг). Так, до структури вищої хореографічної освіти в Німеччині входять Вища школа танцю Грет Палукки в Дрездені, Державна школа балету і артистизму в Берліні, Вищий мужвузівський центр танцю (Університет мистецтв в Берліні), Інститут сучасного танцю (Університет мистецтв Фолькванг), Відділ театру і танцю (Вільний університет Берліну), Інститут прикладних театральних наук (Гессенський університет Юстуса Лібіха), Інститут танцю і культури руху (Німецький спортивний університет), Відділ танцю (Вища школа драматичного мистецтва Ернста Буша в Берліні), Центр сучасного танцю (Вища школа музики і танцю в Кельні), Відділ художньої терапії (Вища школа мистецтв і суспільства Алануса в Бонні), Балетна академія (Вища школа музики і театру в Мюнхені), Відділ образотворчого мистецтва з хореографічною секцією (Вища школа музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні), Академія танцю (Державна вища школа музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі).

Нагадаємо, що на початку ХХІ ст. структурно-змістові зміни ВХО в Німеччині, були зумовлені Болонським процесом та «Танцювальним планом Німеччини, результатом чого стало системне запровадження двох освітніх рівнів. Встановлено, що в сучасній Німеччині бакалаврів (Б.А.) і магістрів (М.А.) у сфері хореографічного мистецтва готують профільні ЗВО та класичні університети, зокрема: дві вищі школи танцю, шість вищих мистецьких шкіл, три університети мистецтв і спорту, два класичні університети.

Вважаємо за доцільне зазначити, що після запровадження у 2005 році «Танцювального плану Німеччини», у ФРН було подолано вузьку спеціалізацію. Крім того, «Танцювальний план Німеччини», зокрема його тенденція до запровадження новітніх навчальних програм став прикладом для країн-сусідів Німеччини, зокрема Австрії та Швейцарії, у вишах яких функціонують аналогічні моделі хореографічної підготовки (див. табл. 3).

Так, на бакалаврському рівні виконавську модель підготовки фахівців-хореографів у вишах Австрії та Швейцарії характеризують Вища школа мистецтв у м. Цюріх (Швейцарія), Приватний університет ім. Антона Брукнера (Австрія), Зальцбургська експериментальна академія танцю (Австрія). Натомість, магістерський рівень представлений педагогічною (Приватний університет ім. Антона Брукнера, Зальцбургська експериментальна академія танцю) та модерновою (Приватний університет ім. Антона Брукнера) моделлю підготовки фахівців-хореографів у вишах країн.

Таблиця 3

**Моделі підготовки фахівців-хореографів
у вишах Австрії та Швейцарії**

Модель	Назва навчального закладу	Типи вишів	Структурні підрозділи вишу	Рівень	
				Фах	
Виконавська	Вища школа мистецтв в Цюріху (Швейцарія)	Вища школа	Академія танцю	Класичний танець (В.А.)	
	Приватний університет імені Антона Брукнера (Австрія)	Університет	Інститут танцювального мистецтва	Сучасний танець (В.А.)	
	Зальцбургська експериментальна академія танцю (Австрія)	Академія	Центр сучасного танцю та хореографії	Танець (В.А.)	
Педагогічна	Приватний університет імені Антона Брукнера (Австрія)	Університет	Інститут танцювального мистецтва	Педагогіка танцю (М.А.)	
	Зальцбургська експериментальна академія танцю (Австрія)	Академія	Центр сучасного танцю та хореографії	Педагогіка танцю (М.А.)	
Модерна	Приватний університет імені Антона Брукнера (Австрія)	Університет	Інститут танцювального мистецтва	Сучасний сценічний танець (М.А.)	

Назвемо ще одну специфічну модель підготовки фахівців-хореографів у профільних ЗВО німецькомовних країн – ритмічну. Світовим центром поширення ритміки в міжнародному просторі мистецької освіти є Інститут Далькроза в Женеві, в якому практично століття систематично функціонують різноманітні курси, відбуваються міжнародні конгреси, видаються далькрозівські методичні й наукові матеріали, у тому разі часопис „*Le Rythme*”. Поряд з Інститутом Далькроза в Женеві діють багато інших подібних осередків по всьому світу. Багата далькрозівськими традиціями Німеччина, де успішно функціонують відділи ритміки у Вищій музичній школі імені К. А. фон Веберна в Дрездені, Вищій школі мистецтв у Берліні, Вищій школі музики та образотворчого мистецтва в Гамбурзі, Гамбурзькій консерваторії, Вищій школі музики та театру в Ганновері, Вищій школі музики в Мюнстері, Державній вищій школі музики у Тросінгені, Державній вищій школі музики у Фрайбурзі, Інституті ритміки в Гелерау, в Академії у Ремшайді, а у Вольфенбюттелі видається часопис „*Rhythmik in der Erziehung*” [4].

В Австрії найвідоміші осередки ритміки Далькроза знаходяться в Університеті музики та образотворчого мистецтва та Інституті рухового

виховання як музичної терапії у Відні. У Бельгії насамперед назвемо окремий Інститут ритміки Жак-Далькроза в Брюсселі. У самій Швейцарії, крім Інституту Жак-Далькроза в Женеві, ритміку опановують у Вищій школі мистецтв у Берні, Вищій музичній школі в Люцерні, Вищій школі музики та театру та Інституті музики та руху в Цюріху. В Іспанії своїми ритмістами відомий Інститут Хуана Лонгуаерса в Барселоні, в Італії – Загальна школа Музики у Верделло-Бергамо тощо.

Інститут Жак-Далькроза (*IJD*) в Женеві має розгалужену структуру й складається з шести департаментів (відділів), які створюють систему неперервної освіти: музична школа, «старший» відділ для дорослих, відділ спеціальної освіти, відділ післядипломної (додаткової) освіти, міжнародної документації, міжнародний департамент.

Викликає інтерес той факт, що фахова підготовка професіоналів-ритміків здійснюється структурою, створеною завдяки співпраці Інституту Жак-Далькроза з Вищою школою музики в Женеві (*Haute Ecole de Musique de Genève – HEM*), між якими підписана спеціальна Угода, на відділі музики й руху (*Music And Movement Department*). Відділ випускає бакалаврів мистецтв у сфері музики та руху, магістрів мистецтв у сфері музичної педагогіки й надає сертифікат спеціаліста з ритміки Далькроза (*Bachelor of Arts in Music and Movement, Master of Arts in Music Pedagogy, major in Jaques-Dalcroze Eurhythmic*).

Підготовка фахівців-ритмістів, зокрема й у сфері хореографії, здійснюється також на відділі музики й руху Університету музики в Женеві. В епіцентрі освітнього процесу на відділі музики й руху знаходиться евритміка (на плутати з вальдорфською евритмією!), що поєднує в собі природні рухи тіла, за допомогою яких відображаються музично-ритмічні формули й розвиваються творчі здібності. Другу складову цього інноваційного мультидисциплінарного курсу становить імпровізація, яка стає елементом діяльності у різних сферах, зокрема в сучасній хореографії (*contemporary dance*), театрі, різноманітних видах арт-терапії та педагогічній освіті [4].

Наголосимо, що на відділі музики й руху університету в Женеві здійснюється також підготовка хореографів у сфері сучасного танцю. Отже, можна виокремити ще одну унікальну модель підготовки фахівців-хореографів – модерново-ритмічну, у межах якої студенти набувають навичок ритмічно-рухової інтерпретації музики та пластичної імпровізація у стилі *contemporary dance*.

У Німеччині функціонує ще одна специфічна модель підготовки фахівців-хореографів – хореотерапевтична. Міжнародний Інститут танцювальної терапії (*IIDT*) пропонує 4-річну підготовку, у якій у межах базового курсу відбувається цілісний розвиток особистості за основними принципами гуманістичної психології, глибоко переплітається з аналізом руху Лабана. Наступний проміжний рівень забезпечує загальну та специфічну методологію з урахуванням психодинаміки людини в рамках глибинної психології. Основний рівень супроводжує застосування

танцювальної терапії в широкому діапазоні цільових груп і клінічних картинок практичним і орієнтованим на процес чином.

Психотерапевтичний інститут танцювальної терапії (PITTH) пропонує 4-річне навчання психотерапевтичної танцювальної терапії, що опосередковує зміст і методи танцювальної терапії з аспектів самопізнання, психосоціальної психотерапії, професіоналізації та діагностичної хвороби.

Берлінський Центр танцювальної терапії пропонує 4-річний курс навчання танцювальної терапії, який ділиться на дворічний базовий курс з акцентом на творчі та інтерактивні аспекти танцю, доповнені викладанням концепції Лабана і дворічний основний курс до диференційованого клінічного застосування танцювальної терапії при різних клінічних картинах [3].

Висновки.

1. Використання моделей у порівняльно-педагогічних дослідженнях дозволяє провести паралелі й узагальнити освітні практики різних країн за обраними параметрами та критеріями. Описові моделі підготовки фахівців-хореографів дають уявлення про завдання, структуру, основні елементи хореографічної освітньої практики німецькомовних країн.

2. Слід розрізняти поняття «хореографічна освіта» у найбільш широкому значенні, «хореографічна підготовка фахівців», яка, зокрема, може здійснюватись у межах іншої галузі, наприклад, педагогічної, та «підготовка фахівців-хореографів», яка реалізується у профільних ЗВО і передбачає надання ступенів бакалавра та магістра у сфері мистецтва.

3. У німецькомовних країнах переважає кілька провідних моделей підготовки фахівців-хореографів, зокрема в Німеччині – виконавська, балетмейстерська, модернова, хореологічна, педагогічна, евримічна, в Австрії – виконавська, педагогічна та модернова, у Швейцарії – виконавська та модерново-ритмічна. Останнім часом у німецькомовних країнах починає поширюватися хореотерапевтична модель підготовки фахівців-хореографів.

Презентовані у статті розвідки не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблеми й засвідчують необхідність її подальшого розроблення за такими перспективними напрямками, як вивчення досвіду підготовки майбутніх фахівців-хореографів у міжнародному просторі вищої освіти, конкретизація хореологічної та танцювально-гімнастичної підготовки фахівців-хореографів, оптимізація структури та змісту вищої хореографічної освіти в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко, М. (2016). Педагогічна модель формування професійно-творчих діалогових умінь у студентів гуманітарних дисциплін. *Європейський університет: імідж, мобільність та соціальні перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції для студентів та молодих учених*. Суми, 3 – 5.
2. Лехин, И. (1990). *Словарь иностранных слов*. Москва.
3. Ніколаї, Г. Ю., Медведєв, О. І. (2017). Теоретико-методологічні орієнтири танцювально-терапевтичних розвідок: європейський контекст. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (72), 23–35.

4. Николаї, Г. Ю., Ключко В. В. (2017). Розповсюдження ритміки Емілія Жак-Далькроза в міжнародному просторі вищої мистецької освіти. *Проблеми інноваційного розвитку вищої освіти у глобальному, регіональному та національному контекстах*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, Розд. II: Регіональний контекст інноваційного розвитку вищої освіти, 202–218.

5. Повалій, Т. Л. (2017). Структура вищої хореографічної освіти в республіці Польща. *Хореографічно-педагогічна освіта: теорія і практика*, Г. Николаї (ред.). Суми: ФОП «Цьома С. П.».

6. Почуєва, О. *Модельовання в теорії управління освітніми процесами*. Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/>.

7. *Хореографічно-педагогічна освіта: теорія і практика (2017)*, Г. Николаї (ред.). Суми: ФОП «Цьома С. П.».

8. *Alanus Hochschule für Kunst und Gesellschaft*. Retrieved from: <http://www.alanus.edu/studium/studienangebote/eurythmie/hochschulzertifikat-eurythmie-in-soz-arbeitsfeldern.html>.

9. *Palucca Hochschule für Tanz Dresden*. Retrieved from: <http://www.palucca.eu>.

10. Nikolai, Halyna (2017). Methodological foundations of quality research in the field of choreographic – pedagogical education: on the basis of problems of comparative pedagogy in Ukraine [Методологічні засади якісних досліджень у сфері хореографічно-педагогічної освіти: з проблем порівняльної педагогіки в Україні]. *Edukacja w badaniach pedagogicznych: problemy – koncepcje – rozwiązania*. Hewilii Hetmańczyk, Eweliny Kawiak, Marcina Musioła (redakcja). Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

РЕЗЮМЕ

Николаи Г. Ю., Ткаченко И. А. Модели подготовки специалистов-хореографов в немецкоязычных странах.

Статья посвящена систематизации основных моделей подготовки специалистов-хореографов в немецкоязычных странах. Цель статьи указана в следующих задачах: выяснить особенности трактовки понятия «модель» в сравнительных исследованиях; обосновать ведущие модели подготовки специалистов-хореографов в профильных высших учебных заведениях Германии и выделить конкретные модели подготовки специалистов-хореографов в Австрии и Швейцарии.

Охарактеризованы описательные модели подготовки специалистов-хореографов разных квалификационных уровней, которые дают представление о задачах, структуре, основных элементах хореографической образовательной практики немецкоязычных стран. В целом использование моделей в сравнительных педагогических исследованиях позволяет нам проводить параллели и обобщать образовательные практики разных стран в соответствии с выбранными параметрами и критериями.

Выяснено, что в немецкоязычных странах в Австрии преобладают несколько ведущих моделей подготовки специалистов-хореографов, в частности, в Германии – исполнительская, балетмейстерская, модерновая, хореологическая, педагогическая, эвритмическая, в Австрии – исполнительская, педагогическая и модерновая, в Швейцарии – исполнительская и модерново-ритмичная. Недавно в немецкоязычных странах начала распространяться хореотерапевтическая модель обучения специалистов-хореографов.

Исследования, представленные в статье, не исчерпывают всех аспектов исследуемой проблемы и указывают на необходимость ее дальнейшего развития в

таких областях, как изучение опыта подготовки будущих специалистов-хореографов в международном пространстве высшего образования с указанием хореографической и танцевально-гимнастической подготовки специалистов-хореографов, оптимизация структуры и содержания высшего хореографического образования в Украине.

Ключевые слова: *модель обучения, высшее хореографическое образование, немецкоязычные страны, специалисты-хореографы.*

SUMMARY

Nikolai H. Yu., Tkachenko I. O. Models of specialists-choreographers training in german-speaking countries.

The article deals with systematizing the main models of specialists-choreographers training in German-speaking countries. The aim of the article is specified in the following tasks: to find out the peculiarities of the concept of “model” in the comparative studies; to substantiate the leading models of the specialists-choreographers training in the specialized higher education institutions of Germany and to highlight specific models of specialists-choreographers training in Austria and Switzerland.

The descriptive models of training of specialists-choreographers of different qualification levels, which give an idea of the tasks, structure, the main elements of the choreographic educational practice of the German-speaking countries are characterized. In general, the use of models in comparative pedagogical studies allows us to draw parallels and generalize the educational practices of different countries according to selected parameters and criteria.

It is found out that in the German-speaking countries, several leading models of specialists-choreographers training predominate, in particular, in Germany – performing, choreographic, modern, choreological, pedagogical, eurhythmic, in Austria – performing, pedagogical and modern, in Switzerland – performing and modern-rhythmic. Recently, the choreo-therapeutic model of the specialists-choreographers training began to spread in the German-speaking countries.

The studies presented in the article do not exhaust all the aspects of the problem under investigation and indicate the need for its further development in such areas as studying the experience of the future specialists-choreographers training in the international space of higher education, specifying the choreological and dance-gymnastic training of specialists-choreographers, optimizing structure and content higher choreographic education in Ukraine.

Key words: *model of training, higher choreographic education, German-speaking countries, specialists-choreographers.*